

Kijkwijzer: De Plantijnse uitgeverij & taal Boven, zaal 15, 16, 17,18, 19 en 20

Taal – humanisme – universiteiten

Lees dit blad samen door. Verdeel de opdrachten. Voer de opdrachten uit.
Bespreek dan samen wat je aan de andere groepen gaat vertellen. Onderstaande vragen helpen je hierbij. **Gebruik in ieder geval bovenstaande vetgedrukte woorden in je verhaal.**

Wat is het onderwerp van deze zaal?

Wat heb je geleerd?

Welke problemen had je bij het beantwoorden van de vragen en het uitvoeren van de opdrachten?

Wat vond je in deze zaal interessant, raar, mooi, bijzonder, ...? Leg uit waarom.

ZAAL 16: TAAL

OPDRACHT: HET EERSTE WOORDENBOEK

- a) Bekijk het eerste verklarend Nederlands woordenboek.
- b) Welke woorden herken je?
- c) Wat betekenen ze, denk je?

OPDRACHT: STUDIESCHEMA

Bekijk het studieschema van Justus Lipsius voor Balthasar I Moretus.

- a) Wat vind je ervan?
- b) Hoe ziet jouw dagindeling er uit? Vertel je dagindeling van gisteren of van morgen.

TWEET TWEET!

De tekst:

*Hebban olla vogala nestas hagunnan
hinase hic enda thu
uuat unbidan uue nu*

Er staat:

*Alle vogels zijn nesten begonnen
behalve jij en ik
wat wachten we nu*

De eerste tweet? Grapje!

OPDRACHT: DE TOREN VAN BABYLON

In deze zaal zie je 'De vernietiging van de toren van Babel' door Philips Galle naar Maarten van Heemskerck, 1569.

- Wat gebeurt er op de prent?
- Wat symboliseert het denk je? Denk aan de uitdrukking 'Babylonische spraakverwarring'.

ZAAL 17-18 DE BIBLIOTHEEK

De bibliotheek van het museum bevindt zich al op deze plaats vanaf 1675! Je ziet er niet alleen boeken, maar ook lezers, globes en bustes (houten en plaasteren hoofden van heiligen, pausen, Griekse en Romeinse geleerden en keizers).

OPDRACHT: BIBLIOTHEEK

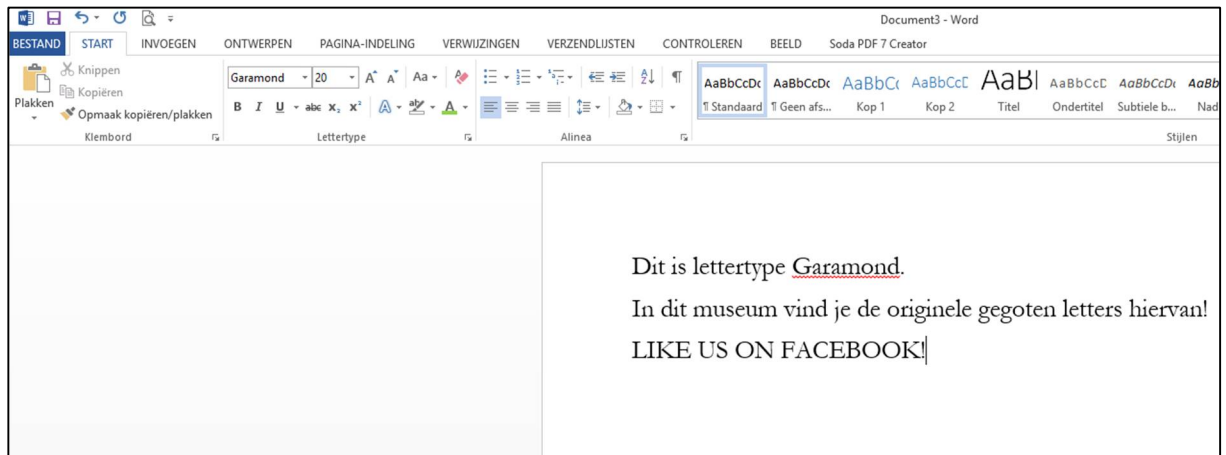
Deze ruimte diende niet alleen als bibliotheek. Welke andere functie zou deze zaal ook gehad hebben? Het grote schilderij helpt je misschien bij het vinden van de oplossing...

ZAAL 19-20 DE LETTERGIETERIJ

OPDRACHT: GARAMONT

Waar vind je het lettertype 'Garamont' terug?
Misschien kan de afbeelding hieronder je helpen.

Museum Plantin –Moretus_ Rondleiding ‘Druk bezig in de 16de eeuw’ – Document voor leerlingen – Kijkwijzers boven

Kijkwijzer: De Plantijnse uitgeverij & wetenschap

A: De wereld in kaart gebracht

Boven, zaal 21, 22, 23

Wetenschappelijke revolutie – wiskunde- ontdekkingsreizen – cartografie — boekdrukkunst

Lees dit blad samen door. Verdeel de opdrachten. Voer de opdrachten uit. Bespreek dan samen wat je aan de andere groepen gaat vertellen. Onderstaande vragen helpen je hierbij. **Gebruik in ieder geval de vetgedrukte woorden in je verhaal.**

Wat is het onderwerp van deze zaal?

Wat heb je geleerd?

Welke problemen had je bij het beantwoorden van de vragen en het uitvoeren van de opdrachten?

Wat vond je in deze zaal interessant, raar, mooi, bijzonder, ...? Leg uit waarom.

ZAAL 22

OPDRACHT: METEN IS WETEN

- Wat was de bijdrage van Simon Stevin aan de wiskunde?
- Wat was daarvan de invloed op de eerste Amerikaanse dollar?

1862, dollarbriefje

ZAAL 23

De wereld in kaart gebracht

TOPAUTEUR: Lodovico Guicciardini

+ Florence, 1521

+ Antwerpen, 1589

Guicciardini is een Italiaanse koopman die vanaf 1541 in het Antwerpse filiaal van het familiebedrijf werkt. Hij blijft tot zijn dood in Antwerpen. Zijn carrière neemt een wending wanneer hij in 1552 begint te schrijven, een activiteit die volgens Guicciardini meer opbrengt dan zijn werk als koopman.

OPDRACHT: GUICCIARDINI & LONELY PLANET

- Vergelijk bijgevoegde afbeeldingen van de Lonely Planet, een hedendaagse reisgids, met het boek van Guicciardini.
- Wat zijn de overeenkomsten en verschillen?

Australia	A\$1	75.00DIN
Canada	C\$1	74.43DIN
euro	€1	102.07DIN
Japan	¥100	85.86DIN
New Zealand	NZ\$1	56.28DIN
UK	UK£1	116.00DIN
USA	US\$1	71.06DIN

Set Your Budget

- » **Budget room** 2000DIN
- » **Two-course meal** 1000DIN
- » **Museum entry** 100DIN
- » **Beer** 100DIN
- » **City transport ticket** 80DIN

Resources

- » **National Tourism Organisation of Serbia** (www.serbia.travel)
- » **Serbia Travel Club** (www.serbiatravelers.org)

Two Weeks

Follow the above then head north to treat your eyes to the art nouveau architecture of Subotica, before slicing south for Zlatibor's bracing mountain air en route to Ottoman-influenced Novi Pazar and the lively city of Niš.

Essential Food & Drink

- » **Kajmak** Along the lines of a salty clotted cream, this dairy delight is lashed on to everything from plain bread to burgers.
- » **Ćevapčići** The ubiquitous skinless sausage and *pljeskavica* (head-sized spicy hamburger) make it very easy to be a carnivore in Serbia.
- » **Burek** This flaky meat, cheese or vegetable pie is eaten with yoghurt as a breakfast belly-filler or an anytime snack.
- » **Žito** This is a dessert of crushed wheat and walnuts, or try *palačinke* (crepes) loaded with jam or hazelnut spread.
- » **Rakija** Distilled spirit most commonly made from plums. Treat with caution: this ain't your grandpa's brandy.

From the Lonely Planet's
2011 edition of "Eastern Europe"
(copyright www.lonelyplanet.com)

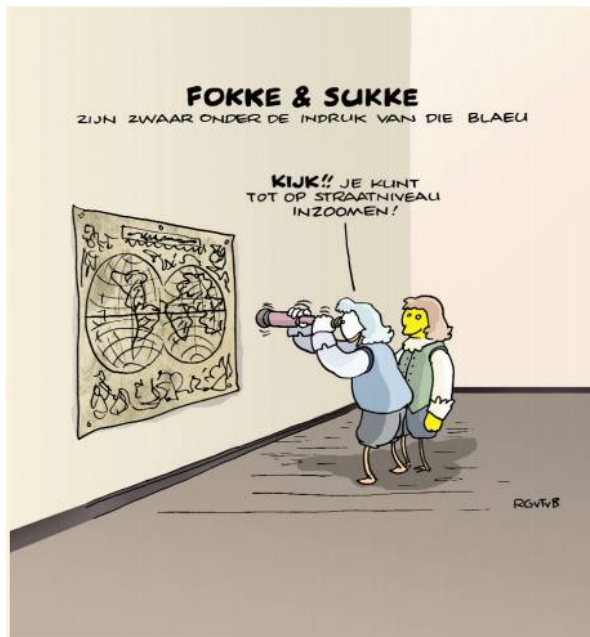
TOPAUTEUR: Abraham Ortelius

Abraham Ortelius

° Antwerpen, 1527

+ Antwerpen, 1598

Ortelius is de uitvinder van de moderne atlas. Voor het eerst brengt hij kaarten van alle bekende delen van de wereld samen op hetzelfde formaat. Voor het materiaal doet hij een beroep op een ruim netwerk van contacten. Geschiedenis en cartografie gaan bij Ortelius hand in hand: hij bestudeert de Romeinse geschiedenis en brengt ze in kaart.

Topwerk: De eerste atlas

Ortelius corrigeert de kaarten door ze met elkaar te vergelijken. De informatie op de kaarten standaardiseert hij door dezelfde lijnen te gebruiken voor rivieren, kusten, meren, grenzen, bergen, wegen... De internationale distributie van de atlas zorgt ervoor dat zijn technische en grafische vernieuwingen zich verspreiden.

OPDRACHT: ONTDEKKINGSREIZEN EN CARTOGRAFIE

Opdracht (bronnen- gps, globe, satelliet, google maps, ortelius)

Bron 1: Gps-systeem in een auto.

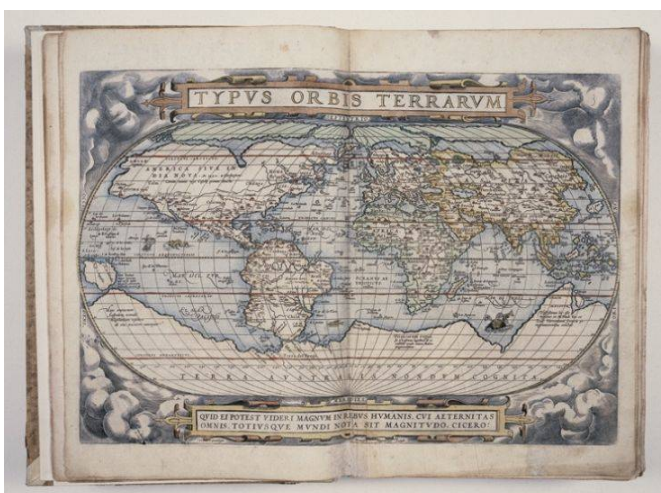
Bron 2: Hemelglobe, Arnoldus Florentius a Langren, (Van Langren-dynastie), uitgevoerd tussen 1644 en 1675.

Bron 3: Gps-satelliet

Bron 4: Logo van Google Maps

Bron 5: Abraham Ortelius, Theatrum orbis terrarum, 1587

Bron 6: De Santa Catarina do Monte Sinai en andere Portugese legerschepen in de 16de eeuw.

OPDRACHT: VAN MERCATOR TOT GOOGLE MAPS

Bekijk bovenstaande bronnen 1 tot 6.

Vertel a.d.h.v. bijgevoegde afbeeldingen: Wat was de rol van de kaarten uit de tijd van Ortelius en de technologie van nu voor onze verkenning van de wereld?

Vul de woorden hieronder in in de tekst.

globes –tot beschikking voor een steeds groter publiek – navigatie - industrieel proces-ontdekkingsreizen - technologische uitvindingen- kaarten - uitvinding van de boekdrukkers

In de 15de eeuw werden gemaakt (met gravures) die werden gedrukt (bron 5). Vanaf de 15de eeuw had men die de wereld op een bol afbeeldde (bron 2). Kaarten en globes waren voor slechts weinig mensen beschikbaar en toegankelijk. Door de (15de eeuw) kwam er steeds meer interesse voor de cartografie. Door de werden de kaarten beschikbaar voor een groter publiek. In de 19de eeuw werd het drukken een.....Landkaarten Door de in de 20ste eeuw (zoals internet, gps, satelliet) kan iedereen over kaarten beschikken via internet of smartphone (Google Maps-bron 4). Door navigatiesatellieten in de ruimte is veel gemakkelijker geworden voor automobilisten (GPS-bron 1 en 3). Het GPS-systeem wordt ook gebruikt in de scheepvaart en luchtvaart.

In de tweede helft van de 16de eeuw wordt steeds meer belang gehecht aan de versiering van de kaarten. Zo krijgen atlassen mooi versierde titelbladen. De titel van een kaart, de naam van de cartograaf en de schaal aanduidingen worden steeds omlijst door een cartouche, een soort versierde kader. Ook de kaart zelf wordt versierd met afbeeldingen van (fantasie)dieren, schepen, planten of menselijke figuren.

OPDRACHT: DIY

Kijk eens goed naar de tekeningen en versieringen op de verschillende kaarten. Welke vind jij het mooiste, gekste, leukste? Probeer er één na te tekenen.

OPDRACHT: CITAAT

Citaat: ‘U verdient het te worden geprezen omdat u van elke streek de beste beschrijving hebt geselecteerd en in één boek hebt bijeengebracht. Het boek is niet duur en we kunnen het meenemen, waar we ook gaan.’

Over welke uitvinding gaat dit citaat?

OPDRACHT: ONTDEKKINGSREIZEN & NAVIGATIE

- a. Hoe wist Columbus de weg op zee?
- b. Eén hulpmiddel is tentoongesteld in deze zaal.

Kijkwijzer: De Plantijnse uitgeverij & wetenschap

B: De natuur in kaart gebracht

Boven, zaal 24 en 25

Wetenschappelijke revolutie - boekdrukkunst – geneeskunde - anatomie

Lees dit blad samen door. Verdeel de opdrachten. Voer de opdrachten uit. Bespreek dan samen wat je aan de andere groepen gaat vertellen. Onderstaande vragen helpen je hierbij. **Gebruik in ieder geval de vetgedrukte woorden in je verhaal.**

Wat is het onderwerp van deze zaal?

Wat heb je geleerd?

Welke problemen had je bij het beantwoorden van de vragen en het uitvoeren van de opdrachten?

Wat vond je in deze zaal interessant, raar, mooi, bijzonder, ...? Leg uit waarom.

ZAAL 24 DE SLAAPKAMER

OPDRACHT: EEN NOGAL VREEMD BED

Wat valt je op aan het hemelbed in de slaapkamer?

OPDRACHT: SWEET DREAMS

Wat zou jij dromen als je in dit bed zou slapen?

OPDRACHT: MEUBEL

Waar dient dit meubel voor? Luister goed, het kan je misschien helpen.

ZAAL 25

OPDRACHT: KRUIDENBOEK LOBELIUS

Kijk nu naar het *Kruidtboek* van Mathias Lobelius in de vitrine

- a) Op welke plant ligt het *Kruidtboek* open?
- b) Hoeveel houtsneden staan in dit boek?
- c) Waartoe dienden deze kruidenboeken? Geef 3 redenen.

OPDRACHT: KRUIDEN RUIKEN EN HERKENNEN

- a) Ruik aan de bijgevoegde zakjes met kruiden. Herken jij de kruiden?
- b) Lees bijgevoegd recept over kruidenzalf. Hoe maak je kruidenzalf?

Kloostertuinen met kruiden

Recept 2: Zalf voor snij- en schaafwonden

Deze zalf combineert de anti-bacteriële eigenschappen van goudsbloem met de adstringende en ontstekingsremmende eigenschappen van lavendel.

Je hebt nodig:

2 dl medicinale goudsbloemolie (voor werkwijze [zie medicinale olie](#))

25 g bijenwas

2 druppels etherische lavendel olie

Bereiding:

Voeg alle oliën en vetten bij elkaar in een hittebestendig potje en verwarm deze Au bain marie totdat die smelt.

Voeg tot slot de lavendelolie toe.

Goed roeren, en laten stollen.

Op deze manier kun je letterlijk alle kruidenzalven maken die je maar verzinnen kunt. Je vervangt het woord calendula voor brandnetel, weegbree, kamille, eucalyptus, etc.

Enkele voorbeelden van de zalven die je kunt maken zijn:

Goudsbloemzalf – desinfecterend, wond reinigend, genezend, beschermend, bij schrale en droge huid, kloven en jeuk, doorliggen, open been

Citroenmelissezalf – kalmerend, koortsverlagend, verzacht eczeem en herpes

Berkenbladzalf – bij eczeem, natte huidauitslag, huidblaasjes met vocht, voetschimmel, open been, doorliggen

Kamillezalf – desinfecterend, huid reinigend, verzachtend

Brandnetelzalf – bij eczeem, droge huidauitslag, psoriasis, acne, brandwonden, muggenbeten, trekzalf bij zweren, puisten, reinigend, helend

Lavendelzalf – Kalmerend, krampwerend, ontspannend

Pepermunt of kruizemuntzalf – Ontspannend, verfrissend een beetje zalf onder je neus maakt verkoudheid los

Rozenzalf – Ontspannend, verzacht en ruikt heerlijk

Kastanjebladzalf – bij aambeien, winterhanden en voeten

OPDRACHT: VALVERDE

- a) Hoe luidde de titel van het anatomische werk van Valverde, dat Plantin drukte in 1566?
- b) Wat is de Nederlandse vertaling van dit Latijnse boek?
- c) Plantin's Valverde is een kopie van een kopie. Kan je beide auteurs terugvinden?
- d) Wat bewerkstelligde al deze imitaties?
- e) In welke talen heeft hij de verschillende versies gedrukt? Wat gebeurde met de Spaanse versie?
- f) In een van de versies staat een fout. Welke? In welke taalversie is dit en hoe kwam hij erachter dat er een fout in stond?

OPDRACHT: GENEESKUNDE

- a) Illustreer a.d.h.v. de objecten/prenten in deze zaal volgende bewering:

‘In de 16de eeuw grijpt de geneeskunde nog terug naar klassieke ideeën als de temperamentenleer. Aan universiteiten onderzoeken wetenschappers via dissectie het lichaam zelf. Dat levert artsen nieuwe inzichten over anatomie en ziekteoorzaken op. De volksgezondheid gaat er op vooruit dankzij nieuwe aanbevelingen over hygiëne en diëten.’
- b) Wat is dissectie? Tip: denk aan CSI. Bekijk de afbeeldingen door Valverde.
- c) Waarom zorgde de dissectie van (dieren)lijken voor een verbetering van de geneeskunde?
- d) Welke uitvindingen van later hebben volgens jou nog bijgedragen aan sprongen van verbetering in de geneeskunde?

Kijkwijzer: Op ontdekking in het museum- Collectie, handschriften en salon Boven, zaal 26, 27 en 28

Conservering – manuscript – 18de-eeuwse wooncultuur

Lees dit blad samen door. Verdeel de opdrachten. Voer de opdrachten uit. Bespreek dan samen wat je aan de andere groepen gaat vertellen. Onderstaande vragen helpen je hierbij. **Gebruik in ieder geval de vetgedrukte woorden in je verhaal.**

Wat is het onderwerp van deze zaal?

Wat heb je geleerd?

Welke problemen had je bij het beantwoorden van de vragen en het uitvoeren van de opdrachten?

Wat vond je in deze zaal interessant, raar, mooi, bijzonder, ...? Leg uit waarom.

ZAAL 26 COLLECTIE IN DE KIJKER

OPDRACHT: KAART BOLONIENSIS

Bekijk de plattegrond van Antwerpen op de volgende bladzijde. Dit stadsplan werd gemaakt door Virgilius Boloniensis in 1565. De waterputten zijn met blauw aangeduid.

- Duid aan waar de drukkerij van Plantin (het huidige museum) zich bevindt op de kaart.
- Duid ook de kathedraal aan.
- Wat zijn de driehoekige vormen aan de buitenkant van de stadspoort? Waarvoor dienden deze?

ZAAL 27 HANDSCHRIFTEN

OPDRACHT: MINIATUUR

Maak zelf een miniatuur van bv. de beginletter van je naam. Versier je initiaal met dingen die bij jou passen of die iets over jou zeggen.

OPDRACHT: GETIJDENBOEK 1489

Bekijk het getijdenboek uit 1489. Bespreek of je het eens of oneens bent met de volgende stellingen en geef aan waarom.

- Een getijdenboek gaat over de beweging van de waterstand.*
- Dit is de Ferrari onder de boeken.*
- Dit is een heilig boek.*
- Dit boek is gebruikt bij de opname van Harry Potter en de Steen der Wijzen.*

ZAAL 28 HET 18DE-EEUWSE SALON (MORETUSSEN)
--

OPDRACHT – DE SALON VAN DE MORETUSSEN

Noem vijf dingen die je in deze kamer ziet waaraan je nu nog kunt merken dat de Moretussen luxueus leefden.

OPDRACHT - DIY

Schrijf je eigen verhaal: max. 20 regels

Bv. over wat er zich ooit afspeelde aan de gedekte tafel

Of maak een meme: foto met uitspraak

OPDRACHT: AUDIOTOUR

Luister naar de audiotour. Vertel aan je klasgenoten wat je hebt geleerd uit de audiotour.

Kijkwijzer: De Plantijnse uitgeverij & mens en maatschappij

Boven, zaal 29 en 30

Privileges – Karel V – machtsvertoon – almanakken -boekdrukkunst

Lees dit blad samen door. Verdeel de opdrachten. Voer de opdrachten uit. Bespreek dan samen wat je aan de andere groepen gaat vertellen. Onderstaande vragen helpen je hierbij. **Gebruik in ieder geval de vetgedrukte woorden in je verhaal.**

Wat is het onderwerp van deze zaal?

Wat heb je geleerd?

Welke problemen had je bij het beantwoorden van de vragen en het uitvoeren van de opdrachten?

Wat vond je in deze zaal interessant, raar, mooi, bijzonder, ...? Leg uit waarom.

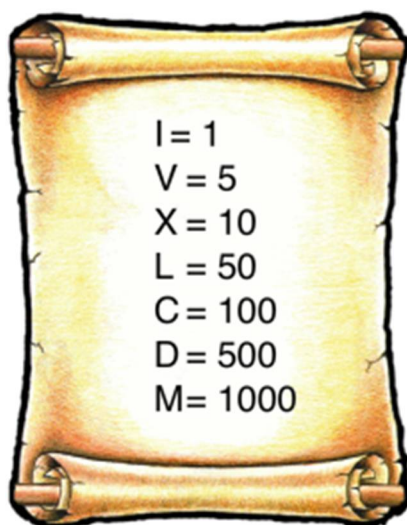
ZAAL 29

OPDRACHT: LIJKSTOET

- Wat zie je op de afbeelding van de lijkstoet van Karel V uit 1559?
- Op welke manier kon een heerser in de 16de eeuw laten zien dat hij de heerser over een bepaald volk was? Lees de zaalteksten voor meer informatie.
- Op welke manier gebeurt dat nu? Via welke media?

OPDRACHT: ROMEINSE LETTERS EN FAMILIAAL DRUKWERK

- 29.1 : Tel alle hoofdletters op die een Romeins getal kunnen zijn. Zo vind je het jaartal.

- Wat voor soorten familiaal drukwerk vind je in deze zaal?

ZAAL 30

UITERAARD

— Ik heb hem nog nooit een kwaad woord horen zeggen over wie dan ook. Dat komt natuurlijk doordat hij alleen over zichzelf praat.

☆

— Sandrine, noem mij eens twee voornaamwoorden, zegt de leraar.

— Wie? Ik? vraagt Sandrine verstrooid.

— Prima! zegt de leraar.

ZATERDAG
14 FEBRUARI:

GENK en SINT-HUIBRECHTS-LILLE:
Carnavalsstoet

ZONDAG 15 FEBRUARI:
AALST: 87e carnavalsstoet
GULLEGEM: 42e carnavalsstoet
MALMEDY: 557e carnavalsstoet
HERENTHOUT, ZWEVEZELE:
Grote carnavalsfeesten
BERENDRECHT, ZANDVLIET,
STABROEK: Gansrijden

+ FEBRUARI

7e week **Sprokkelmaand** 2015 • 321
Zon Δ 7.59 u. ▽ 17.55 u.
Maan Δ 2.56 u.; ▽ 12.14 u.; ☾ 19 feb.

13

VRIJDAG

HH. HARLINDIS en RELINDIS
(Arlinde, Herlinde)

H. Beatris +1309 • H. Ermenildis (Irmhild)
Z. Jordan +1237 • H. Amelrik

OPDRACHT: ALMANAKKEN TOEN & NU

Vergelijk de almanakken in deze zaal met de Druivelaar (kalender) in bijlage.

Wat valt je op?

Wat zijn de overeenkomsten en verschillen?

OPDRACHT: ALGEMEEN

- Waarom was de almanak handig voor de gewone man?
- Wat voor plakATEN, satirische prenten en moraliserende boodschappen vind je hier?
- Haal er één moraliserende boodschap uit en maak er je eigen eigentijdse boodschap van. Maak er ook een (strip)tekening bij.

Kijkwijzer: De Plantijnse uitgeverij & religie Boven, zaal 31 en 32

Reformatie – Contrareformatie – godsdienst(oorlogen) - boekdrukkunst

Lees dit blad samen door. Verdeel de opdrachten. Voer de opdrachten uit. Bespreek dan samen wat je aan de andere groepen gaat vertellen. Onderstaande vragen helpen je hierbij. **Gebruik in ieder geval de vetgedrukte woorden in je verhaal.**

Wat is het onderwerp van deze zaal?

Wat heb je geleerd?

Welke problemen had je bij het beantwoorden van de vragen en het uitvoeren van de opdrachten?

Wat vond je in deze zaal interessant, raar, mooi, bijzonder, ...? Leg uit waarom.

ZAAL 31 LITURGISCHE WERKEN EN BIJBELS

OPDRACHT - EMBLEEMBOEK EN BRON

Zie bron voor een voorbeeld van een pagina uit een embleemboek. (hieronder)

- Wat was een embleemboek?
- Welke wijze les kun je trekken uit deze afbeelding en de bijbehorende tekst in het embleemboek?

OP EEN SCHEIKONSTENAAR.

*In 't mineraal,
Houd zich 't metaal.*

Men haald het goud uyt vaste gronden,
Door vuur en waater; nutte vonden!
Doch geldzugt baart een Alchimist:
De konst leerd wel de stoff' te ontbinden;
Maar, daar geen goud is, goud te vinden,
Dat heeft 'er meenig al gemist.

= VOORBEELD

DOE- OPDRACHT: EMBLEEMBOEK & DIY

- a) Ga op zoek naar een embleemboek in de vitrine. Teken een bladzijde na en schrijf erbij wat erbij staat. Waar gaat het over?
- b) DIY: Maak zelf een pagina uit een embleemboek.

Stap 1: Bedenk een wijze spreuk. Dat mag een spreekwoord zijn, een citaat, een zin uit een songtekst/gedicht/boek of een spreuk die je zelf verzonnen hebt.

Stap 2: Maak er een plaatje bij

Stap 3: maak er een tekst bij van 6 regels in dichtvorm.

ZAAL 32

OPDRACHT: DE POLYGLOTBIJBEL

Zoek de Biblia Polyglotta (ook Biblia Regia genoemd) op in de zaal.

Bekijk de bijbel goed. Hieronder staan stellingen over deze bijbel. Wat vind jij?

1. *Vier monniken werkten tien jaar aan dit boek.*
2. *Dit is een boek uit The Lord of the Rings.*
3. *Op deze twee bladzijden staat 6 keer hetzelfde verhaal.*
4. *Dit boek werd gedrukt op het vel van 8000 dode dieren.*
5. *Dit was een verboden boek.*

OPDRACHT-PLANTIJN VERDACHT VAN KETTERIJ

Plantijn heeft alle moeite gedaan om de opdracht voor de Polyglotbijbel te krijgen. Ten eerste wenste hij als drukker iets groots te realiseren en ten tweede wilde hij met deze publicatie zijn genegenheid voor de katholieke kerk en voor Filips II benadrukken. Dat laatste was zeker nodig: drie van zijn vennoten (aandeelhouders) hadden zich bij de Beeldenstorm in 1566 gemanifesteerd als calvinisten en hadden begin 1567 de wijk genomen naar het Duitse Rijk. Daarbij kwam nog dat Plantijn onder druk van zijn calvinistische partners eind 1566 te Vianen (Utrecht) een anti-Spaanse drukkerij had helpen opzetten, een daad van hoogverraad. Dit terwijl Filips II in 1567 de hertog van Alva naar de Nederlanden had gestuurd om de rebellie te bedwingen.

- a. Noem twee redenen waarom Plantijn veel moeite deed om deze opdracht te krijgen?
- b. Waarom was het vanuit religieus standpunt belangrijk dat Plantijn dit werk uitgaf? Leg uit. Noem drie redenen.